

УДК 343.9 (477)

**ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА
МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ЯКОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ
НАСИЛЬНИЦЬКОГО ЗЛОЧИНЦЯ**

А. В. Танько

**GENERAL CHARACTERISTICS OF MORAL AND PSYCHOLOGICAL
QUALITIES OF THE VIOLENT CRIMINAL'S PERSONALITY**

A. Tanko

У статті розглянуто проблему характеристики морально – психологічних якостей особистості насильницького злочинця. Зроблено аналіз форм звітності державної судової адміністрації України. Наголошено, що статистичні дані щодо осіб, засуджених за злочин мають дещо обмежений характер стосовно кримінологічно значущих ознак особистості злочинця, зокрема, його морально – психологічних якостей. З метою виявлення кримінологічних показників, як характеристики особистості злочинця, зокрема його морально – психологічних ознак, було розглянуто матеріали 300 кримінальних проваджень, майже всіх регіонів України. Їх аналіз дозволив надати характеристику морально – психологічних якостей особистості насильницького злочинця. Наголошено, що до цих властивостей особистості відноситься спрямованість особистості, моральні якості, знання, навички, звички, рівень особистої культури.

Крім того, до психологічної структури особистості входять індивідуальні особливості окремих психічних процесів (пам'яті, мислення, емоцій, волі), а також темперамент, часом патологічні зміни психіки.

Акцентовано увагу, що значна частина дефектів морально-психологічних якостей насильницького злочинця мають у своїй основі специфіку становлення особистості в умовах сімейного виховання, недоліки та крайнощі виховання перешкоджають нормальній соціалізації особистості формують стереотипи зневажливості та агресивності у міжособистісних стосунках, ігноруванню інтересів оточуючих.

Схарактеризовано найбільш типові негативні риси особистості злочинця – неврівноваженість, запальність, невтриманість, агресивність, конфліктність, жорстокість, цинізм, злість та інші.

Наведено дані результатів психіатричної експертизи, які свідчать, що вчиняють погрози або насильство особи, що схильні до емоційних, неврозподібних, поведінкових розладів, страждають хронічним алкоголізмом.

Ключові слова: особистість, насильницький злочинець, кримінальні провадження, психологічна структура.

The article deals with the problem of characteristics of moral and psychological qualities of the violent criminal's personality. An analysis of reporting forms of the State Judicial Administration of Ukraine was made. It was stressed that the statistics on persons convicted of a crime are somewhat limited in relation to criminologically significant features of the criminal's personality, in particular, his or her moral and psychological qualities. In order to identify the criminological indicators as characteristics of the offender's personality, in particular his or her moral and psychological characteristics, materials of 300 criminal proceedings from almost all Ukrainian regions were considered. Their analysis allowed to give a description of the moral and psychological qualities of the violent criminal's personality. It was stressed that these personality traits include personality orientation, moral qualities, knowledge, skills, habits, level of personal culture.

In addition, the psychological structure of the personality includes individual peculiarities of separate mental processes (memory, thinking, emotions, will), as well as temperament, sometimes pathological changes in psychics.

It was emphasized that a significant part of defects of moral and psychological qualities of a violent crime are based on the individual formation specifics in conditions of family education, disadvantages and extremes of education prevent the normal socialization of the individual, form the stereotypes of disrespectfulness and aggressiveness in interpersonal relationships, ignoring the interests of surrounding.

The most typical negative features of the offender's personality were characterized: unbalance, inflexibility, non-compliance, aggressiveness, conflict, cruelty, cynicism, anger and others.

The data of psychiatric examination results which testify that a person who is prone to emotional, neurosis-like behavioral disorders, suffer from chronic alcoholism can commit threats or violence, were provided.

Key words: personality, violent criminal's, criminal proceedings, psychological structure.

Вступ. Конституцією України проголошено, що утвердження і забезпечення прав і свобод людини, а також захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її державної, економічної та інформаційної безпеки є найважливішими завданнями держави. Належне виконання цих завдань є основою для подальшої розбудови України як суверенної і незалежної, демократичної, соціальної, правової держави. Отже становлення громадянського суспільства та демократичної правової держави – головна мета державного розвитку України на сьогоднішній день. З досягненням цієї мети пов'язано вирішення найважливіших завдань, що потають перед суспільством – формування ідеалу правової особистості, яка поважає правовий закон, визнає його верховенство у всіх сферах життя, своїми діями підтримує режим правозаконності в Україні. Невід'ємною складовою державного механізму забезпечення реалізації цих завдань є діяльність правоохоронних органів, функціонування яких повинно відповідати новітнім запитам суспільства у

забезпеченні його безпеки від кримінальних загроз та інших дестабілізуючих факторів. Враховуючи це, керівництвом держави взято курс на системну трансформацію правоохоронних органів України, на зміну стратегічних основ їх функціонування в руслі загальноцивілізаційного поступу країни на шляху до досягнення найвищих соціальних стандартів, реалізації моделі громадянського суспільства. Разом з тим, вказані процеси супроводжуються низкою обструктивних факторів, пов'язаних з об'єктивно низьким рівнем авторитету правоохоронних органів серед населення, інертністю суспільної свідомості, певними організаційно-управлінськими, правовими та іншими вадами в діяльності вказаних органів, вчинення проти їх працівників злочинів, спрямованих на блокування можливості належного виконання ними своїх службових обов'язків. Серед останніх одним з найбільш суспільно небезпечних є погроза або насильство, його зміст, насильницька злочинність. Відтворення цих злочинів суттєво знижує рівень функціональної спроможності правоохоронних органів та становить суттєву перепону на шляху до підвищення їх авторитету, реалізації першочергових завдань з реформування, перешкоджає утвердженню високих соціальних й правових стандартів в організації життєдіяльності українського суспільства. Відтак, оптимізація захисту від погроз або насильства, запобігання цим злочинам є важливою складовою формування не лише функціонально міцного елемента державного апарату, а й цілісності процесу соціальних трансформацій в частині гарантованості прав, свобод та законних інтересів фізичних та юридичних осіб, держави.

Аналіз основних досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Проблема запобігання погрозам або насильству в тій чи іншій мірі досліджувалась у працях таких вчених радянського періоду, як Ю. Антонян (Антонян, 1979; Антонян, Виноградов, Голуб, 1979; Антонян, Бородин, 1987), С. Бородин (Антонян, Бородин, 1987), М. Виноградов і Ц. Голуб (Антонян, Виноградов, Голуб, 1979), І. Даньшин (1980); Н. Дибовська (Дыбовская, 1981); Н. Лейкіна (Лейкина, 1968); А. Сахаров (1961); J. Q. Wilson (1985) та ін. Серед учасників дослідження означеної проблематики слід виділити Ю. Бойка (2003); О. Ігнатова (2011, 2014); А. Сухова (2007) та деяких інших. Окремі питання щодо природи кримінального насильства та протидії насильницьким злочинам порушували О. Бандурка й Л. Давиденко (2003),

І. Даньшин, 1980; О. Ігнатов (2011), І. Медицький (2008), І. Петін (Петин, 2004), В. Шакун (1977) та ін.

Формулювання цілей та завдань статті. Метою статті є висвітлення морально-психологічних якостей особистості насильницького злочинця, а також розкриття причин, що спонукають особистість до скоєння злочину.

Виклад основного матеріалу. Вітчизняна відомча статистика має певні вади щодо інформативності відповідних форм звітності. Так, статистичні дані, що містяться у формах звітності Державної судової адміністрації України щодо осіб, засуджених за злочин, має доволі обмежений характер щодо кримінологічно значущих ознак особистості злочинця, його морально-психологічних якостей. Враховуючи зазначене, було досліджено матеріали кримінальних проваджень, з метою отримання даних щодо кримінологічної, зокрема морально-психологічної характеристики особистості злочинця. При цьому слід наголосити, що кримінологічні показники як характеристики особистості злочинця, що вчиняє погрози або насильство (перш за все, морально-психологічні ознаки), так і кримінологічну характеристику конкретного злочину в цілому стало можливими отримати лише в результаті дослідження розглянутих судами кримінальних проваджень відповідної категорії.

З цією метою було проаналізовано матеріали 300 кримінальних проваджень, розглянутих судами майже всіх регіонів України. З них: 10,7%, кримінальних проваджень було розглянуто у Івано-Франківській області, по 7,7% – у Львівській та Вінницькій областях, по 7,0% – у Дніпропетровській і Харківській областях, 6,7% – у Черкаській області, 6,3% – у Рівненській області, 6,0% – у Тернопільській області, 5,7% – у Луганській області, 4,7% – у Донецькій області, 4,0% – у Сумській області, по 3,7% – у Запорізькій і Кіровоградській областях, по 3,3% – у Миколаївській, Волинській, Закарпатській, і Одеській областях, 3,0% – у Полтавській області.

Щодо сімейного стану злочинця, досліджені нами матеріали кримінальних проваджень показали, що розподіл злочинців даної категорії відповідно до сімейного стану правопорушників виглядає наступним чином: 61,6% злочинців є неодруженими, 36,3% – одруженими, 1,5% перебувають у розлученні, 0,5% у цивільному шлюбі.

Для уявлення про внутрішній світ осіб, що вчинили злочин, вважали за необхідне вивчення їхніх морально-психологічних якостей і

особливостей. До цих властивостей особистості відносяться спрямованість особистості, моральні якості, знання, навички, звички, рівень особистої культури. Крім того, до психологічної структури особистості входять індивідуальні особливості окремих психічних процесів (пам'яті, мислення емоцій, волі), а також темперамент, часом – патологічні зміни психіки.

Як свідчать дослідження, значна частина дефектів морально-психологічних якостей насильницького злочинця мають у своїй основі специфіку становлення особистості в умовах сімейного виховання. Гіперопіка чи гіпоопіка, жорстке виховання, ігнорування, відсутність теплоти й емоційного контакту з боку батьків та інші недоліки та крайнощі виховання перешкоджають нормальній соціалізації особистості, закріплюють стереотипи зневажливості та агресивності у міжособистісних стосунках тощо. Негативний вплив родини впливає на розвиток в індивіда відчуття відчуженості, замкнутості що сприяє формуванню і розвитку особистісних особливостей, пов'язаних зі схильністю до накопичення внутрішніх переживань і напруги, домінуванню своїх інтересів і суджень, ігноруванню інтересів оточуючих. У свою чергу жорстоке поводження та насильство з боку батьків до дитини, так і у стосунках між батьками призводять до формування такої характеристики особистості, як агресивність. Щонайменше третина тих, хто скоює насильницькі злочини, виховується в жорстких умовах, зазнаючи образ, приниження та інших видів психічного насильства, заходів фізичного впливу чи прямого фізичного насильства.

Щодо морально-психологічних якостей злочинця, які безпосередньо впливають на вчинення злочину, узагальнення матеріалів кримінальних проваджень показало, що найбільш типові негативні риси особистості злочинця, що знайшли прояв при вчиненні погроз або насильства – це, насамперед, невірноваженість, запальність, невитриманість – 61,3%. На другому місці з досить великим відривом у бік зменшення показника фігурує агресивність – 12,6%, на третьому – конфліктність – 11,9%. Жорстокість, як емоціональний стан мала місце у 6,9% злочинців, цинізм – у 3,9%, а злість – у 3,4%.

Отже, аналіз матеріалів кримінальних проваджень дає можливість стверджувати, що в більшості злочинців під час виникнення злочину домінують невірноваженість, запальність, невитриманість, що є наслідком низького рівня їх правової свідомості, правової культури, що має досягається, разом з іншими чинниками, правовим вихованням.

Правове виховання – цілеспрямований постійний вплив на людину з метою формування у неї правової культури і певної правомірної поведінки.

Правова вихованість – внутрішній морально-правовий стан, в якому знаходиться особистість в момент прийняття рішення про те, як себе поводити в тих чи інших обставинах. Це стан правосвідомості особистості, рівень її загальної та правової культури, готовність до правомірної чи протиправної поведінки. Рівень правової вихованості – це не тільки знання права і розуміння необхідності виконання правові прописи. Він визначається ступенем сформованості ставлення до права і правового закону як до цінностей, які знаходяться в демократичному суспільстві поза конкуренцією.

Однією з ознак, що характеризують особистість злочинця, є показники психічного здоров'я: патології, що не виключають осудність; відхилення, що її обмежують, інші аномалії в межах осудності. У науковій літературі зазначається, що психічні аномалії, як і всі розлади психічної діяльності, які не досягли психотичного рівня і що не виключають осудність, але які не спричиняють особистісні зміни, котрі можуть призвести до девіантної поведінки, ускладнюють соціальну адаптацію індивіда, знижують його здатність повною мірою усвідомлювати свої дії та керувати ними .

Дослідження матеріалів кримінальних проваджень показало, що за результатами психіатричної експертизи, 14,9% злочинців, які вчиняють погрози або насильство, виявилися схильними до емоційних, неврозоподібних, поведінкових розладів тощо, а 9,5% страждають хронічним алкоголізмом. Більшість злочинців – 75,5% – не виявили психіатричних ознак, які потребують спеціального лікування або постановки на облік.

Злочин вчиняється переважно у містах (80,8%) при тенденції поступового превалювання його вчинення у невеликих містах та селищах міського типу. Групове вчинення характерне лише 9,8% злочинів. Занепокоєння викликає збільшення рівня злочинів, що вчиняються рецидивістами: з 14,3% у 2002 р. до 42,6% у 2012 р. Характерним є високий рівень «алкоголізації» даного злочину: частка таких злочинів збільшилась з 37,1% (2002 р.) до 53,8% (2012 р.).

Проблема латентності погроз або насильства тісно пов'язана за специфікою діяльності правоохоронних органів, працівник яких є жертва злочину, зокрема, з такими рисами їх функціонування, як авторитаризм процесу управління, протидія зовнішньому соціальному контролю,

корпоративність та конформізм. Одним з факторів латентності даного злочину є певні вади норм кримінального законодавства, що обумовлюють відповідні труднощі кваліфікації.

Погрози або насильство щодо працівника правоохоронного органу вчиняють переважно чоловіки (94,6%), віком від 14 до 30 років (54,5%), неповнолітні особи вчиняють даний злочин у більшості випадків у співучасті з дорослими (97,9%), працездатні, які не працюють і не навчаються (51,6%; кожен десятий з яких на момент вчинення злочину має не зняту і непогашену судимість, а в останні роки – кожен четвертий-п'ятий), або робітники (20,7%), з загальною середньою (59,6%) або професійно-технічною освітою (24,2%), при цьому наявна тенденція поступового зниження освітнього рівня злочинців.

Найбільш типові негативні риси особистості злочинця, що знайшли прояв при вчиненні даного злочину – це неврівноваженість, запальність, невтриманість (61,3%), агресивність, конфліктність (11,9%), жорстокість (6,9%), цинізм (3,9%) та злість (3,4%). За результатами психіатричної експертизи 14,9% злочинців виявилися схильними до емоційних, невротоподібних, поведінкових розладів тощо, а 9,5% страждають хронічним алкоголізмом.

76,6% злочинців вчинили злочин у стані сп'яніння. 19,3% осіб вчиняють злочину у складі групи (за виключенням злочинної організації). За сукупністю злочинів засуджено 49,1% осіб, за сукупністю вироків – 10,7%.

З осіб засуджених за ст. 345 КК осіб, які раніше вчиняли злочини, 0,7% раніше вчиняли злочин, але були звільнені від кримінальної відповідальності; 10,6% судилися, але судимість була погашення чи знята; 18% мають не зняту і непогашену судимість (при зростанні частки тих, хто вчиняють злочин у період відбуття покарання, зокрема в місцях позбавлення чи обмеження волі або арешту, а також під час іспитового строку); 4,4% судилися, але визнані такими, що не мають судимості. Частка двох останніх груп поступово збільшується. Рецидивісти мають судимості за злочин проти власності (10,2%); злочини проти життя чи здоров'я особи (2,7%); злочини пов'язані з наркотиками (1,8%) (при цьому частка двох останніх груп зростає).

Неосудними судами визнані 1,2% засуджених; у відношенні 14,7% справи закрито (з них: у зв'язку з амністією (49,4%), у зв'язку з передачею

особи на поруки (29,5%) тощо). Звільнення від покарання відбувається переважно з випробуванням (65,0%).

За основними видами покарання за ст. 345 КК України засуджують до: позбавлення волі на певний строк (19,1%); переважно на строк від 1 рік до 3 років (71,8%), обмеження волі (54,9%), штрафу (4,8%), арешту (2,0%), виправних робіт (1,0%), громадських робіт (0,8%). Лише щодо 0,7% засуджених застосовано додаткові види покарання (переважно конфіскація майна (0,6%).

Примусове лікування застосовано лише по відношенню до 0,2% засуджених. Враховуючи те, що понад 75% засуджених злочинців вчиняє аналізований злочин у стані сп'яніння, такі показники вказують на неефективність використання державою даного інституту як засобу запобігання злочинам досліджуваного виду.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Одним з найбільш актуальних завдань державотворення в Україні на сьогодні є утвердження її як правової соціальної держави.

Тому поряд з правовою освітою громадян важливо упроваджувати в суспільну свідомість не тільки правові прописи та аксіоми, але й застосовувати нестандартні методики, пов'язані з антропогенними факторами, серед яких найважливіше місце посідає цільове моральне виховання, основною метою якого є формування правових спонукань й законослухняної поведінки та створення засобів морально-психологічних та морально-етичних стримань протиправної поведінки.

Відсіль головним завданням морально правового виховання є створення методології юридичних аксіом, заснованих на моделях, які діють на «свідоме» й «підсвідоме» людини, що логічно вписують в його світогляд, слідування яким вимагало б відповідної поведінки людини до вимог закону.

Одна з цілей правового виховання – подолання правового нігілізму та антиподу правової культури. Найбільш дієвим засобом вирішення даної проблеми є формування високого рівня правосвідомості, який дозволяв би людині адекватно сприймати закон і своє місце в правовій системі. Головна проблема в цьому питанні – мотивація формування такої правосвідомості. Створення системи почуттєвого сприйняття через моделі морально-правових психологічних норм правової свідомості (як засіб) у змозі посісти значне місце в системі правового виховання, стати одним з методів запобігання скоєння злочинів.

Процес виховання моральності, який є базовим для правового виховання, виступає як відтворення духовності культури, нагромадженої в суспільстві, та стимулювання внутрішнього саморозвитку людини, її самовдосконалення. Без виховання в людині високого рівня морально етичних норм про ефективність, правового виховання годі й говорити.

Отже моральність має стати основою правосвідомості.

Становлення громадянського суспільства та демократичної правової держави – головна мета державного розвитку України на сьогоднішній день. З досягненням цієї мети пов'язана одна з найважливіших проблем суспільства – формування ідеалу правової особистості, яка поважає правовий закон, визнає його верховенство у всіх сферах життя, своїми діями підтримує режим правозаконності в Україні.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Антонян, Ю. М. (1979). Взаимодействие личности преступника и социальной среды. *Вопросы борьбы с преступностью*, 30, 27-38.
- Антонян, Ю. М., Виноградов М. В., Голуб Ц. А. (1979). Преступность и психические аномалии. *Советское государство и право*, 7, 100-101.
- Антонян, Ю. М., Бородин, С. В. (1987). *Преступность и психические аномалии*. М. : Наука.
- Бандурка, А. М., Давыденко, Л. М. (2003). *Преступность в Украине: причины и противодействие: монография*. Харьков : Основа.
- Бойко, Ю. П. (2005). Уголовная ответственность лиц с пограничным состоянием психики. (дисс. ... канд. юрид. наук). М.: ИГП РАН.
- Даньшин, И. Н. (1980). К вопросу о личности преступника. *Проблемы соц. законности*. 6. 117-126. Отримано з <http://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/4312>
- Дыбовская, Н. В. (1981) Классификация субъектов насильственных преступлений против личности. *Правоведение*, 4, 36-41.
- Ігнатов, О. М. (2013). Протидія загальнокримінальній насильницькій злочинності в Україні. Харків : Діса Плюс.
- Ігнатов, О. М. (2011). Роль психічних аномалій в детермінації кримінального насильства. *Часопис Київського університету права*, 1, 260-265.
- Лейкина, Н. С. (1968). *Личность преступника и уголовная ответственность*. Л. : Изд-во Ленинградского университета.
- Медицький, І. Б. (2008). *Запобігання злочинності*. Івано-Франківськ : Дяків.
- Могачев, М. И. (2002). *Предупреждение серийных изнасилований* : дис. ... канд. юрид. наук). М. РГБ ОД, 61:02-12/892-7.
- Петин, И. А. (2004). *Механизм преступного насилия*. СПб.: Юрид. центр Пресс.
- Сахаров, А. Б. (1961). *О личности преступника и причинах преступности в СССР*. М. : Госюриздат.
- Сухов, А. Н. (2007). *Социальная психология преступности*. М. : Моск. психолого-социальный ин-т.
- Танько, А. В. (2009). Сутність психолого-педагогічного забезпечення працівників правоохоронних органів. *Професійна педагогіка в контексті Європейського вибору України : матеріали міжнародної науково-практичної конференції*, 5, 144-145.
- Танько, А. В. (2014). Особливості потерпілого у злочині, передбаченому ст. 345 КК України (погроза або насильство щодо працівників правоохоронних органів). *Кримські юридичні читання: матеріали міжнародної науково-практичної конференції*. Сімферополь : Кримський інститут права національного

університету «Одеська юридична академія»; КРП «Видавництво «Кримнавчпеддержвидав», 161-163

Шакун, В. І. (1997). *Влада і злочинність*. Київ : Пам'ять століть.

Wilson, J. Q. (1985). *Crime and human nature*. New York : Simon & Schuster.

REFERENCES

Antonjan, Ju. M. (1979). Vzaimodejstvie lichnosti prestupnika i social'noj sredy. *Voprosy bor'by s prestupnost'ju* [Interaction of the criminal's personality and social environment. *Issues of combating crime*], 30, 27-38. [in Russian]

Antonjan, Ju. M. (1979). Prestupnost' i psihicheskie anomalii. *Sovetskoe gosudarstvo i pravo* [Crime and mental abnormalities. *Soviet state and law*], 7, 100-101. [in Russian]

Antonjan, Ju. M. (1987). *Prestupnost' i psihicheskie anomalii* [Crime and mental abnormalities]. M. : Nauka. [in Russian]

Bandurka, A. M. (2003). *Prestupnost' v Ukraine: prichiny i protivodejstvie* [Crime in Ukraine: causes and reactions: monograph]. Kharkov : Osnova. [in Russian]

Bojko, Ju. P. (2005). *Ugolovnaja otvetstvennost' lic s pogramichnym sostojaniem psihiki* (diss. kand. jurid. Nauk [The criminal responsibility of persons with a borderline state of mind (Thesis for a Degree Candidate of Law)]. M. : IGP RAN. [in Russian]

Dan'shin, I. N. (1980) K voprosu o lichnosti prestupnika. *Problemy soc.zakonnosti*, [On the issue of the identity of the perpetrator. *Problems of social justice*] 6, 117-126. [in Russian]

Dybovskaja, N. V. (1981) Klassifikacija sub'ektov nasil'stvennyh prestuplenij protiv lichnosti. *Pravovedenie* [Classification of subjects of violent crimes against the person. *Law studies*]. 4. 36-41. [in Russian]

Ihnatov, O. M. (2013). *Protydiia zahalnokryminalnii nasylnytskii zlochynnosti v Ukraini*. [Countering Common Crime Violence in Ukraine], Kharkiv : Dysa Plus. [in Ukrainian]

Ihnatov, O. M. (2011) Rol psykhičnykh anomalii v determinatsii kryminalnoho nasylstva. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava* [The role of mental anomalies in the determination of criminal violence. *Chasopiz Kiev University of Law*], 1, 260-265. [in Ukrainian]

Lejkina, N. S. (1968) Lichnost' prestupnika i ugolovnaja otvetstvennost'. *Izdatel'stvo Leningradskogo universiteta* [Personality of the criminal and criminal liability]. L. : Publishing house of Leningrad University. [in Russian]

Medytskyi, I. B. (2008) *Zapobihannia zlochynnosti* [Prevention of Crime]. Ivano-Frankivsk : Diakiv. [in Ukrainian]

**Танько А. В. Загальна характеристика морально-психологічних
якостей особистості насильницького злочинця**

- Mogachev, M. I. (2002) *Preduprezhdenie serijnyh iznasilovanij* (dis. ... kand. jurid. nauk) [Prevention of serial rape (Thesis for a Degree Candidate of Law)]. M. RGB OD, 61:02-12/892-7. [in Russian]
- Petin, I. A. (2004). *Mehanizm prestupnogo nasilija* [The mechanism of criminal violence]. SPb. : Jurid. centr Press. [in Russian]
- Saharov, A. B. (1961). *O lichnosti prestupnika i prichinah prestupnosti v SSSR* [On the identity of the criminal and the causes of crime in the USSR]. M. : Gosyurizdat. [in Russian]
- Suhov, A. N. (2007) *Social'naja psihologija prestupnosti* [Social psychology of crime]. M. : Mosk. psihologo-social'nyj in-t. [in Russian]
- Tanko, A. V. (2009) Sutnist psykholoho-pedahohichnoho zabezpechennia pratsivnykiv pravookhoronnykh orhaniv. *Profesiina pedahohika v konteksti Yevropeiskoho vyboru Ukrainy : materialy mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii* [The essence of psychological and pedagogical support for law enforcement officers. Professional psychology in the context of European choice of Ukraine: materials of the international scientific and practical conference], 5, 144-145. [in Ukrainian]
- Tanko, A. V. (2014) Osoblyvosti poterpiloho u zlochyni, peredbachenomu st. 345 KK Ukrainy (pohroza abo nasylstvo shchodo pratsivnykiv pravookhoronnykh orhaniv). *Krymski yurydychni chytannia: materialy mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii* [Peculiarities of the victim in a crime stipulated by art. 345 of the Criminal Code of Ukraine (threat or violence against law enforcement officers). Crimean legal readings: materials of the international scientific-practical conference]. Crimean Institute of Law of the National University "Odessa Law Academy". RPP "Publishing House" Krymavnchpedderzhvyd", 161-163. [in Ukrainian]
- Shakun, V. I (1997). *Vlada i zlochynnist*. [Power and crime]. Kyiv : Pamiat stolit. [in Ukrainian]
- Wilson, J. Q. (1985). *Crime and human nature*. New York : Simon & Schuster.

Танько Андрій Валерійович

кандидат юридичних наук, доцент кафедри адміністративного права і процесу Харківського національного університету внутрішніх справ
пр. Льва Ландау, 27, м. Харків
Україна 61000

Тел. +38 (057) 704-25-69

ORCID ID: 0000 0001 8425 2202

e-mail: Tanko0300@gmail.com

Tanko Andrii Valeriiovych

Candidate of Law, Associate Professor of the Department of Administrative Law and the process of Kharkiv National University of Internal Affairs
Lev Landau Avenue, 27, Kharkiv
Ukraine 61000

Tel. +38 (057) 704-25-69

ORCID ID: 0000 0001 8425 2202

e-mail: Tanko0300@gmail.com